

Nr 136.

Av herr **Bergman m. fl.**, om ökat anslag till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.

Till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande har k. skolöverstyrelsen, med vitsordande av centralförbundets för nykterhetsundervisning framlagda utredning, föreslagit ett belopp av 140 000 kronor. Detta anslag har tidigare varit 200 000 men nedsattes av statsfinansiella skäl till 140 000 kronor och senare ännu lägre. För innevarande budgetår beviljade fjolårets riksdag 115 000 kronor. Som centralförbundets av skolöverstyrelsen vitsordade uppgifter visa, är detta anslag i förhållande till behovet alldeles för litet. Man har under budgetåret 1934—1935 måst i 1 145 fall avslå begärd ansökan om bidrag. Och medan under budgetåret 1931—1932 statsbidrag kunde förmedlas till 6 436 föreläsningar, nedgick detta antal för senaste budgetåret till allenast 2 893.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition avses för nästa budgetår inordnande jämväl av den verksamhet, som hittills bedrivits av rikskommittén för den olagliga rusdryckshanteringens bekämpande, i centralförbundets verksamhet, utan att dock sådana medel som stått till nämnda kommittés förfogande annat än till mycket ringa del skulle få för nästa budgetår disponeras av förbundet. Så mycket orimligare synes då den fortsatta inknappningen på det till centralförbundets förfogande ställda, redan förut otillräckliga anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamheten vara, helst som detta icke längre — såsom av statsverkspropositionen framgår — kan motiveras med bristande medel.

Det enda, som sakligt skulle kunnat motivera bibehållandet av ett så lågt anslag som det av Kungl. Maj:t föreslagna, vore alltså, ifall det kunde påvisas, att nykterhetstillståndet inom vårt folk numera så förbättrats, att en kraftigare upplysningsverksamhet om alkoholens skadeverkningar och om medlen till dessa skadeverkningars bekämpande och begränsning blivit obehövlig. Men ingen i ansvarig ställning lär kunna uppbringas, som vågar hävda en sådan uppfattning.

Chefen för ecklesiastikdepartementet har — om också endast i förbigående — anfört, att »Kungl. Maj:t ännu icke blivit i tillfälle att taga del av resultatet av den nyrekrytering och gallring av föreläsarestaben, varom talas i Överstyrelsens skrivelse av den 31 aug. 1935» (jfr sid. 504 i propositionen). Överstyrelsen har emellertid (sid. 202 i propositionen) redan i angivna skrivelse anmält, att det av statsrådet nu efterlysta resultatet skulle föreligga först »vid början av år 1936» och därtill för egen del knutit den reflexionen, att denna nyrekrytering och gallring ytterligare talade för, »att ett utökat anslag till denna verksamhet vore synnerligen önskvärt».

Genom skrivelse av den 27 februari 1920 har Kungl. Maj:t bemyndigat kungl. skolöverstyrelsen att bl. a. granska och godkänna de föreläsningsämnen, vilka skola införas i den föreläsningskatalog, som ligger till grund för förmedlingen av statsbidrag. När man vidare erfar — enligt från föreläsningsbyrån inhämtade uppgifter — att den »nyrekrytering och gallring», varom ecklesiastikministern talar, resulterat i, att ej mindre än omkring 100 föreläsare och 500 föreläsningssämenen blivit av olika anledningar utmönstrade, synes man icke med fog kunna göra gällande, att överstyrelsen saknat vilja att med tillbörlig effekt fylla denna av Kungl. Maj:t erhållna granskningsbefogenhet. Av föreläsningsbyråns uppgifter inhämtas ytterligare, att överstyrelsen för 1936 års föreläsningskatalog auktoriserat en mängd nya föreläsare och över 400 nya föreläsningssämenen, så att katalogen numera upptar 393 föreläsare och 1 497 ämnen.

Av det anförda synes man kunna dra slutsatsen, att det väl sörjts för, att alkoholfrågan och nykterhetssträvandena kunna bli sakligt och allsidigt belysta med anlitande av den föreläsarstab, som för ändamålet auktoriserats och som tid efter annan blir av överstyrelsen kompletterad. Det vill alltså förefalla som om den tvekan i här omförmälda avseenden, som synes ligga till grund för ecklesiastikministerns uttalande på denna punkt, borde kunna få anses vara undanröjd.

Till undanröjande av de missförstånd, som här och var bruka föreligga beträffande föreläsningsanordnarnas egna tillskott, torde i detta sammanhang även böra meddelas, att dessa tillskott enligt skolöverstyrelsens bestämmelser i genomsnitt överstiga statens bidrag, vilket framgår av följande på begäran meddelade tablå:

<i>Statens anslag:</i>		<i>Föreläsningsanordnarnas egna tillskott:</i>
	<i>Kronor:</i>	<i>Kronor:</i>
1931—1932	200 000:—	370 285: 66
1932—1933	140 000:—	231 743: 65
1933—1934	95 000:—	172 034: 56
1934—1935	95 000:—	124 856: 86

En viktig omständighet är emellertid ytterligare att beakta. I syfte att utvidga kretsen av dem som få del av den statsunderstödda upplysningsverksamheten i nykterhetsfrågan även utanför den speciella nykterhetsrörelsen och sålunda göra dessa föreläsningar i vidare mån fruktbärande har skolöverstyrelsen föreskrivit, att — bortsett från eventuell kostnad för lokal och kungörande o. d. — helt och hållet av statsmedel bekostade föreläsningar få hållas bl. a. vid lärarmöten och prästmöten, vid läroanstalter samt inom armén, marinen och flygvapnet, ävensom inom fackföreningar och tjänstemannasammanslutningar. I sina år 1936 utgivna anvisningar har

skolöverstyrelsen vidare anbefallt viss enhetlig planläggning genom gemensamt länsorgan till undvikande av parallellanordningar för samma sak av flera olika lokala föreningar. Denna åtgärd avser besparing men å andra sidan förutsätter den förstnämnda utvidgningen av statsunderstödet till vidare kretsar ökade utgifter och innebär därför ett starkt bevis för behovet av det av skolöverstyrelsen föreslagna beloppet, 140 000 kronor.

Vi få sålunda hemställa, enligt uttalad önskan av riksdagens nykterhetsgrupp,

att riksdagen måtte besluta att till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m. (8:e huvudtiteln punkt 203: 8,3) måtte anslås det av kungl. skolöverstyrelsen föreslagna beloppet 140 000 kronor och att slutsumman av bidraget till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande upptages med motsvarande förhöjt belopp.

Stockholm den 22 januari 1936.

J. Bergman.

Oscar Ericson.

C. A. Carlsson.

Joh. Larsson.
